

РОМАНСЬКІ, ГЕРМАНСЬКІ ТА ІНШІ МОВИ

Веремєєва М.В.

студентка,

Науковий керівник: Кокнова Т.А.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

АКСІОЛОГІЧНИЙ КОНЦЕПТ ІДІОМАТИЧНИХ ОДИНИЦЬ БРИТАНСЬКОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Останнім часом у сучасній парадигмі лінгвістичних знань відбулися значні зміни. Вони пов'язані з тим, що мова почала вивчатися в тісному зв'язку зі свідомістю і мисленням людини, її духовним світом. Особливу цінність у цьому плані має ідіоматичний фонд мови, оскільки саме в ідіоматичних одиницях сховане найбільш повне уявлення про носіїв мови, своєрідність їхньої культури, побут та світогляд.

Проблемами дослідження ідіоматики як науки і класифікацією ідіоматичних одиниць займалися такі відомі лінгвісти як Н. Амосова, В. Віноградов, В. Коллінз, А. Кунін, Л. Сміт, В. Телія; особливий інтерес представляють монографії Р. Каірової та Д. Ішанкулової. Серед останніх публікацій щодо даної проблеми особливої уваги заслуговують статті Г. Вишневської, А. Голодова, В. Ужченко, Т. Федорової тощо.

Незважаючи на існуючі дослідження не можна стверджувати, що проблема дослідження ідіоматичних одиниць як носіїв культурних цінностей в британській англійській мові є достатньо вивченою і розробленою. Ідіоматика відображає культурні цінності: еталони, стереотипи, морально-етичні норми, установки і естетичні уявлення, що сприяють збагаченню уявлення про мовну картину світу. Мета статті полягає у дослідженні аксіологічного концепту ідіоматичних одиниць британського варіанту англійської мови.

Головною формою вираження і відображення національної культури є мова, яка є соціальним феноменом, що нерозривно пов'язана з її носіями. У свою чергу, культура, як творіння народу, корелює з мовою представників певної національної спільноти. Створення культурних цінностей неможливе без участі мови, яка служить найважливішим знаряддям формування духу народу. Мова відображає культуру і розвивається в ній. Мова не існує поза культурою.

Відомий культуролог та філософ, П. Гуревич стверджує, що культурні цінності є предметом дослідження культурології. Основні

положення лінгвокультурології та когнітивної лінгвістики слугують основою для дослідження культурних цінностей у мові. Лінгвокультурологія досліджує взаємодію мови та культури, а мовна об'єктивація цінностей вивчається як один з аспектів цієї взаємодії. Інтерес лінгвістів до вивчення культурних цінностей у мові зумовив становлення нового напрямку лінгвокультурології – аксіологічної лінгвістики [2, с. 230]. Дослідження цінностей у мові базуються на понятті «концепт» (лінгвокультурологічний, культурологічний концепт), який розуміється як оперативна змістова одиниця пам'яті, ментального лексикону, концептуальної системи та мови мозку, усієї картини світу, відображеної у людській психіці, де виокремлюються понятійний, образний та ціннісний компоненти [Там само].

Цікава думка А. Вежбіцької, яка визначає культурні цінності як явища, погляди та ідеї, що сформувалися під впливом соціально-історичного розвитку суспільства, яким надається перевага через їхню спроможність сприяти вдосконаленню особистості та прогресу суспільства [1, с. 97]. Лінгвістка зазначає, що культурні цінності становлять важливу частину мовної картини світу, які мають дискурсивний характер, оскільки саме в дискурсі повною мірою реалізується ціннісний потенціал концептів [Там само]. На думку А. Лебедевої, лінгвокультурологічний підхід є основним до розуміння цінностей, які розглядаються як найбільш фундаментальні характеристики культури, вищі орієнтири поведінки, виділяючи при цьому ціннісну картину світу, в якій існують найбільш значущі для даної культури смисли, культурні домінанти, сукупність яких і утворює певний тип культури в мові [4, с. 49].

Продовжує цю думку Є. Подольська, яка вважає, що цінності є головними елементами культури, основою ціннісно-нормативного механізму, що регулює поведінку груп і спільнот [5, с. 145]. Вчена пропонує поділити цінності на предметні і суб'єктні, життя і культури (вітальні, матеріальні, меморіальні, художні, ідеологічні, моральні, релігійні, соціальні блага, екзистенційні орієнтації), цінності-засоби та цінності-цілі, відносні і абсолютні [5, с. 148]. Розподіляє цю думку В. Карасік, який зазначає, що багато цінностей, накопичені людством протягом історії, є універсальними, однак значимість тих чи інших цінностей, їх ієрархія на ціннісній шкалі в різних культурах різна, своєрідна та унікальна для кожної окремої культури [3, с. 12].

Англійська мова має вікову історію, де накопичилась велика кількість виразів у її британському мовному варіанті, які люди знайшли вдалими, влучними і красивими, утворюючи особливий культурний шар мови (ідіоматика, сукупність стійких виразів). Народжуючись і виховуючись у певному культурному середовищі, людина засвоює прийняті в ній

культурні цінності – норми, заборони, рекомендації, які потребують мовного закріплення, а ідіоматика служить засобом такого закріплення.

Аналіз наукової літератури та наукової спадщини дає наступне визначення термінів «ідіома» та «ідіоматичний вираз». Ідіома (від грец. «*idioma*» – особливість, своєрідність) – це сталий вираз з самостійним значенням [4, с. 48]. Під ідіоматичним виразом в британському мовному варіанті мається на увазі вираз, чиє значення не збігається зі значенням окремих слів, з яких воно складається [Там само].

При дослідженні семантики ідіом і вивченні особливостей їх символіки у британському мовному варіанті надзвичайно важливе значення має виявлення їх внутрішньої форми, комунікативної значимості та вживаності ідіом, так як людина для досягнення різних цілей потребує як у невербальному (жести, міміка, ритуали, одяг, їжа і т.д.), так і у вербальному (словесному, мовному) спілкуванні [3, с. 7]. Отже, кожна ідіоматична одиниця несе додаткову інформацію національно-культурного характеру, саме тому, особливої актуальності набуває зосередженість на вивченні аксіологічного концепту ідіоматичних одиниць в контексті культури. Ідіоми є невід'ємною частиною англійської мови. Без ідіом мова не може існувати повноцінно, тому що саме вони надають певне емоційне забарвлення, образність, експресивність, роблячи її яскравішою та виразнішою.

Саме тому, можна дійти висновку, що точка перетину ідіоматики і культури знаходиться в аксіологічному концепті ідіоматичних одиниць. Кожна культура сприяє пізнанню світу, суспільства, окремої людини і створенню конкретної мовної картини світу. Яскравим результатом цього процесу є ідіоматика, так як культура служить мотиваційним фоном при утворенні ідіоматичних одиниць, які містять у своїй семантиці культурні категорії чи культурні смисли про морально-етичну культуру етносу. Подальша перспектива вбачається у визначенні класифікації культурних цінностей в ідіоматиці британської англійської мови.

Список використаних джерел:

1. Вежбицкая А.М. Понимание культур через посредство ключевых слов / А.М. Вежбицкая. – М.: Языки славянской культуры, 2006. – 288 с.
2. Гуревич П.С. Культурология: Учебн. пособие для студентов вузов. 2-е изд. / П.С. Гуревич. – М: Омега-Л, 2009. – 427 с.
3. Карасик В.И. Культурные доминанты в языке // Языковая личность: культурные концепты: Сб. науч. тр. / ВГПУ, ПМПУ. – Волгоград-Архангельск: Перемена, 1996. – С. 3-15.
4. Лебедева А.К. Национально-культурная специфика фразеологических единиц / А.К. Лебедева // Учитель. – 2006. – № 6. – С. 47-51.
5. Подольська Є.А. Культурологія: Навчальний посібник / Є.А. Подольська, В.Д. Лихвар, К.А. Іванова. – Київ: Центр навчальної літератури, 2007. – 288 с.